

**Országos Széchényi Könyvtár
Könyvtári Intézet
Könyvtári Figyelő szerkesztőség**

1827 Budapest
Budavári Palota F épület
Telefón: 224-3795
E-mail: kovacs@oszk.hu
Üi.: Kovács Katalin

**SZAKMAI BESZÁMOLÓ
a Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága számára
a 2014. évi támogatás felhasználásáról**

A pályázat azonosító száma: 3341/173

Az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában megjelenő, a Könyvtári Intézetben szerkesztett **Könyvtári Figyelő** című folyóirat 2014-re 2 000 000.- Ft vissza nem térítendő támogatást kapott az NKA Folyóirat-támogatási kuratóriumától.

A folyóiratról

A Könyvtári Figyelő az Országos Széchényi Könyvtár 1955-ben indult országos hatókörű könyvtár- és információtudományi, negyedéves megjelenésű, lektorált szakfolyóirata, mely elsősorban a humán és a társadalomtudományok területén dolgozó, ill. tanuló könyvtárosok szakmai tájékoztatását segíti.

A támogatás célja

A Könyvtári Figyelő 2014. évi négy számának nyomtatott megjelentetése és a számok online archiválása.

A megvalósítás

A támogatást a számok nyomdai előkészítésére, nyomdai előállítására és az online archiválásra használtuk fel.

Mivel az elnyert támogatás az eredetileg benyújtott pályázati összeg fele lett, ezért 2014 februárjában visszatervezéssel módosítottuk terveinket: csökkentettük a nyomtatott terjedelmet, ezáltal csökkent a nyomdai előkészítés, a nyomdai munka és az archiválás költsége. Egy szám átlagos terjedelme 136 oldal volt (számonként kb. 60 oldallal kevesebb, mint tavaly) és 350 példányban jelent meg.

A tanulmányok szerzőinek és a lektoroknak nem fizettünk honoráriumot (kivévelt a külföldi cikkeket referáló rovat szerzőivel tettünk).

Az ütemezés szerint negyedévente megszerkesztettük (március 27., június 19., szeptember 30., december 16.) és megjelentettük a folyóirat számait. A nyomdaköltséggel való takarékoskodás érdekében a Külföldi folyóirat-figyelő rovatot 2014-ben teljes terjedelemben elektronikusan jelentettük meg (<http://ki.oszk.hu/kf>).

Az év során 37 elméleti tanulmány, 2 vitacikk, 2 szerkesztőségi közlemény, 3 perszonália, 8 hosszabb, a külföldi könyvtári gyakorlatot bemutató írás, valamint 11 könyvismertetés jelent meg és 319 szócikket referáltunk [elektronikusan]. Kizárólag e referálóknak fizettünk honoráriumot összesen 300 000.-Ft értékben.

A pályázat 3.3. pontjában megjelölt témákat sikerült az év folyamán bemutatnunk. Ahol lehetett, többféle megközelítést alkalmaztunk, az elmélet mellett hazai és nemzetközi példákkal is élünk.

Összesen 53 szerzőtől közöltünk írást, a szerzők harmada többször is publikált az évfolyamán. Közöltük egyetemista, ill. pályakezdő fiatalok publikációit (Csontos A., Nagy Gy., Németh M.) és PhD-hallgatókat (Piros A., Amberg E., Asztalos-Varga Cs.) is bevontunk a publikálásba – köszönhetően a hazai könyvtárosképző intézményekkel (ELTE, Pécsi Tudományegyetem, SZTE) meglévő jó

munkakapcsolatunknak. Idén is közöltük néhány külföldi szerző, lapunk számára készített írását (Trávníček, J., Hajnal Ward Judit, Bejarano, W., Ohly, H. P., Gromova, O.).

A négy szám nyomdai előkészítése, nyomdai előállítás és a webarchiválás összege 1.700.000.- Ft volt, negyedéves egyenlő arányú bontásban használtuk fel.

Lektorálásra nem volt külön keretünk, a tartalmi ellenőrzést a szerkesztőbizottság ingyenes lektori munkájának igénybevételével oldottuk meg. 2014-ban folyóiratunk valamennyi írása lektorált volt. Az angol nyelvű tartalmi összefoglalóinkat szerkesztőbizottságunk külföldi tagja ellenőrizte.

- *Az év során bemutatott kiemelt témák*

Az év során bemutatott témák kapcsolódtak a könyvtári terület nemzeti és nemzetközi szintű digitalizálási programjaihoz, valamint az európai könyvtárügy aktuális trendjeihez. Foglalkoztunk a Web 2.0-ás fejlesztésekkel és a digitális megjelenés jogszabályi környezetének változásaival. Tartalomelemzéssel visszatekintettünk a 60. évfolyamba lépett folyóiratunk történetére, ill. a magyar könyvtárügyben betöltött egykori és jelenlegi szerepére. Ehhez kapcsolódóan tárgyaltuk a tudományos publikálás és a folyóiratkiadás új trendjeit, a nyílt hozzáférés kérdéseit. Bemutattunk egy orosz példát a szakfolyóiratok képzésben, továbbképzésben betöltött szerepéről. Online felmérést készítettünk az országos könyvtári szaklapok olvasóival a lapok egymást kiegészítő profiljáról, a nyomtatott és az elektronikus használatról alkotott véleményükről.

A könyvtárosképző intézmények munkájának bemutatásában a Pécsi Tudományegyetem MA-hallgatóinak biblioterápiás műhelymunkájáról, az ELTE Könyvtártudományi Intézetében folyó, az e-könyvekkel, e-publikálással kapcsolatos szakmai kérdésekről volt szó. Ismertettük a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtárában folyó napilap digitalizálási projektet is.

- *Kiegészítő témák*

További témáinkban egyes, ritkábban tárgyalt könyvtártípusok helyzetével, speciális munkafolyamatokkal, ill. műhelykérdésekkel foglalkoztunk. Az egyes könyvtártípusok közül a részleges nyilvánosságú minisztériumi könyvtárak működéséről készült felmérést mutattuk be, szemletanulmányban az európai országok iskolai könyvtárainak trendjeit ismertettük, bemutattuk a megújult Országgyűlési Könyvtárat és a jogi szaktájékoztató hagyományos és elektronikus segédeszközeit, valamint a nemzeti könyvtár dilemmáit a hagyományos és digitális dokumentumok gyűjtőkörülményeiről.

Új adalékokkal szolgált a szovjet közkönyvtárak 1928 és 1941 közötti helyzetét bemutató szemle, valamint a Magyar Asszonyok Könyvtárának kutatása is.

A műhelytanulmányokban a hátrányos helyzetben lévőkkel (nevelőotthon, börtön) folytatott biblioterápiás munkáról, a hagyományos és elektronikus olvasás kérdéseiről (kitekintéssel egy erdélyi nagyvárosi és a csehországi általános helyzetre), illetve a PISA 2012-es adatainak értelmezéséről közöltünk elemzést.

A *Múltunkból* rovatban többek között a régi ritka nyomtatványok azonosítási kérdéseivel, az MTA Könyvtár ötvenes évekbeli gyűjtőkörülményeiről és vezetési kérdéseivel, ill. az ELTE BTK Könyvtári Tanszék reformer tanszékvezetőjéhez kötődő könyvtárügyi, nyomdászati, ill. kiadástörténeti témákhoz kapcsolódóan jelentek meg írások. *Perszonália* rovatunkban az év során elvesztett jeles könyvtárosokról emlékeztünk meg.

- *A témák konkrét megjelenése*

Általános trendek, irányítási, vezetési kérdések (Cserey Lászlóné: Befejezetlen szimfónia? A

felsőoktatási könyvtárak szakfelügyeletéről = 1. sz. 22–28. p. ; Skaliczki Judit: A

használóközpontúság megvalósítása kitüntetései: a Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségdíj = 3. sz. 263–271. p. ; Dippold Péter: Trendek az európai könyvtárügyben = 1. sz. 71–77. p.)

Digitalizálási projektek nemzetközi, nemzeti, helyi szinten (Tóth Máté: A kulturális örökség digitalizálása az Európai Unióban az ENUMERATE projekt eredményeinek tükrében = 4. sz. 401–417. p. ; Nagy Gyula: Hírlapok digitalizálása és szolgáltatása a világban és Magyarországon. A Délmagyarország című napilap digitalizálása és szolgáltatása = 4. sz. 4239–458. p. ; Kiss Eszter: Digitális gyarapítás az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárában = 3. sz. 285–289. p.)

Szerzői jogvédelem, jogszabályi változások a digitális szolgáltatásokkal kapcsolatban (Keresztfalviné Ilyés Renáta: Szellemi értékeink védelme és felhasználása; korszerű plágiumkeresés = 1. sz. 29–41. p. ; Amberg Eszter: A nyilvános haszonkölcsönzési jog (PLR) kiterjesztése a nem nyomtatott könyvekre = 2. sz. 151–155. p. ; Amberg Eszter: Az árva művek szabad felhasználása a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárakban = 4. sz. 418–425. p.)

Az elektronikus dokumentumok szerepe, helyzete, szolgáltatása, archiválása (Jávorka Brigitta: Olvasók online közössége = e-olvasás? = 2. sz. e-156. ; Egy téma két vélemény: Fodor János: E-olvasás a tagadás tükrében. Egy bölcsészkar vita tanulságai = 4. sz. 481–485. p. Németh Márton: E-könyvekről sokszemközt. Az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének szakmai napja = 4. sz. 486–492. p. ; Hegyközi Ilona: Hol tart ma a webarchiválás? = 4. sz. 527–534. p.)

Elméleti kérdések (Piros Attila: Az ETO alapú számítógépes információkeresés új megközelítése = 2. sz. 156–166. p. ; Rác Ágnes: a nemzeti könyvtári gyűjtés – állománygyarapítás problematikája az Országos Széchényi Könyvtárban = 3. sz. 272–284. p. ; Koltay Tibor: A kutatási adatok és a könyvtár = 2. sz. 223–236. p. ; Ohly, Heinz-Peter: A tudásszervezés előtt álló kihívások és a könyvtártudomány. Ford. Koltay Tibor = 3. sz. 365–373. p.)

Műhelykérdések (Béres Judit: Biblioterápia babaváróknak: egy tematikus csoport tervezése és megvalósítása = 1. sz. 43–62. p. ; Asztalos-Varga Csilla: Kiszakadva a családból – gyermekotthonban élő gyermekek traumáinak enyhítése biblioterápiával = 3. sz. 308–311. p. ; Kovács Zsuzsanna: Irodalomterápia a börtönben = 3. sz. 312–316. p. ; Piros Attila: Az ETO alapú számítógépes információkeresés új megközelítése = 2. sz. 156–167. p.)

Tudományos publikálás, tudományos szakfolyóiratok (Hajnal Ward Judit – Bejarano, William – Dudás Anikó: Tudományos szelfi: szerzői profilok az interneten = 3. sz. 290–304. p. ; Jávorka Brigitta – Tóth Máté: Válaszút előtt. Felmérés öt országos könyvtári szakfolyóiratról = 3. sz. 317–330. p. ; Pogány György: A Könyvtári Figyelő hatvan évfolyama 1. rész (1955–1968). ; Pogány György: A Könyvtári Figyelő hatvan évfolyama 2. rész (1969–2014) = 4. sz. 493–513. p. ; Gromova, O.: A tájékoztatástól a képzésig – szakfolyóiratokra épített továbbképzés. Egy oroszországi projekt tanulságai. Ford. Hegyközi Ilona = 3. sz. 374–380. p.)

Történeti visszatekintés (Nagy Anikó: Magyar Asszonyok Könyvtára. Ismertetés és újabb adatok. = 1. sz. 63–70. p. ; Knapp Éva: A történeti könyvállományok bővülési lehetősége – 1800 előtti ismeretlen nyomtatványok azonosítása = 2. sz. 167–171. p. ; Farkas Judit Antónia: Könyvművészet és bibliofília a két világháború közötti kiállításokon = 3. sz. 345–355. p.)

Csak elektronikusán közlünk (Csontos Annamária: Olvasás és szabadidő. Vizsgálat a Bolyai Farkas Elméleti Líceum és a Református Kollégium 11. osztályos diákjai körében = 1. sz. e- ; Jávorka Brigitta: Olvasók online közössége = e-olvasás? = 2. sz. e- ; Hegedűs Szabina: A kulturális tőke szerepe az olvasóvá nevelésben. Olvasásvizsgálat egy városi és egy falusi iskolában = 3. sz. e-)

Ismertetett könyvek

„Könyvim az én fiam” Vitkovics Mihály könyvtára [Egy XIX. század eleji szerb-magyar író könyvtárának rekonstrukciójáról] Szerk. Csepregi Klára. Ism.: Murányi Lajos = 1. sz. 113–116. p.

Tammaro, A. M. – Myburgh, S.: Exploring education for digital librarians [Kézikönyv a könyvtár- és információtudomány elméleti alapjairól, a digitális könyvtárakról és a digitális könyvtárosok képzéséről] Ism.: Németh Márton = 1. sz. e-

Catalogue 2.0. The future of the library catalogue [Katalógus 2.0 – Van-e jövője a könyvtári katalógusoknak?] Ed. Sally Chambers. Ism. : Dudás Anikó = 2. sz. 237–244. p.

Pécs Város Közművelődési Könyvtárától a Csorba Győző Könyvtárig. 70 éves közművelődési könyvtár Pécsen. [A kölcsönzőszobától a Tudástárig Pécs és Baranya megye szolgálatában] Ism.: Kéglí Ferenc = 2. sz. 245–248. p.

Rózsa Márta: „Közfényt gyarapítani” Beimel József és Kozma Vazul pesti nyomdájának története és nyomtatványai 1830–1864 [Egy XIX. századi pesti nyomda harmincöt évének termése] Ism.: Murányi Lajos = 2. sz. 249–252. p.

Kerekes Pál – Kiszl Péter – Takács Dániel: E-könyvészet: a digitális könyvkultúra alapvonásai [Egy sokoldalú könyv az e-könyves kultúráról] Ism.: Koltay Tibor = 3. sz. 386–390. p

Devine, J.: *Going beyond Google again. Strategies for using and teaching the invisible web* [Stratégiák a láthatatlan web használatához és tanításához] Ism. Koltay Tibor = 3. sz. 391–393. p.

Spink, A.: *Information behaviour. An evolutionary instinct* [Az információs viselkedés – evolúciós ösztön. Megkésett könyvkritika] Ism.: Z. Karvalics László = 3. sz. e-393.

Babendreier, J.: *Nationalsozialismus und bibliothekarische Erinnerungskultur ; Das deutsche und italienische Bibliothekswesen im Nationalsozialismus und Faschismus* [A nemzeti szocializmus és a fasizmus könyvtárügyéről: újabb elemzések] Ism.: Sonnevend Péter = 4. sz. 535–538. p.

Stock, W. G. – Stock, M.: *Handbook of information science* [Az információtudomány kézikönyve] Ism.: Dudás Anikó = 4. sz. 539–542. p.

Kié az olvasás? *Tanulmányok az olvasóvá nevelésről.* [(Legyen) Az olvasás mindenkié!] Ism.: Pogányné Rózsa Gabriella = 4. sz. 543–546. p.

- *Olvasóink, célközönség*

Lapunkkal a könyvtárosképzést, a kutató, ill. tudományos minősítésre törekvő könyvtárosokat, valamint a széles körű, ellenőrzött szakmai információra és tájékozódásra vágyókat kívánjuk segíteni.

Előfizetőink, olvasóink elsősorban a nagy közkönyvtárak, tudományos könyvtárak, egyetemi könyvtárak, társadalomtudományi szakkönyvtárak munkatársai, továbbá a könyvtárosképzés különböző szintjein tanuló diákok, oktatók, kutatók. Viszonylag stabil előfizetői kör alakult ki a lap körül nagyjából 250 intézményi előfizetővel. Külföldi előfizetőnk (EBSCO) az online szöveghasználatot vásárolta meg. Az OSZK és a Könyvtártudományi Szakkönyvtár cserepartnereinek, a könyvtáros szakmai szervezeteknek és a tanulmányok szerzőinek ingyenes példányokat adunk. A cserekapcsolatok révén a hazai társlapokat ingyenesen, néhány külföldi lapot ugyancsak ingyen kapja a szakkönyvtár. Az ajándék példányok száma a szerzők számától függően változik, átlagosan 60 példányt jelent.

- *Archiválás, webes felület*

A Könyvtári Figyelő webes felületén (<http://ki.oszk.hu/kf>) az archívumban 1990-ig visszamenőleg tárgyszavakkal (címkékkel) ellátott tételekben lehet keresni. Az archívum további bővítését az 1955 és 1990 előtti számokkal előkészítettük, megterveztük. A jelenlegi szerzői jogi rendelkezések csak dedikált formában teszik lehetővé a 90 előtti számok digitalizált használatát. Elkészült a 2014. év mind a négy számának elektronikus változata. Az első két szám mindenki számára hozzáférhető, a 3. és 4. szám csak az előfizetők számára elérhető.

- *Megjelent lapszámok költségvetésének alakulása*

2014-ben a folyóirat nyomtatott példányaiból 1400 db jelent meg. Az értékesített éves példányok száma (előfizetés, eladott példányok) 980 db volt, 300 db volt az év során a szerzőknek adott tiszteletpéldányok, ill. cserepartnereinknek ajándékba adott példányok száma, és éves szinten 120 példány, számonként 30 db volt a remittenda. Összesen 546 oldalon, számonként átlagosan 136 oldalon jelentünk meg. Egy számot 1500 forint + 75.-Ft (5% áfa) + 445.-Ft postaköltségért lehetett előfizetni, amiből 1.470.000.-Ft volt a bevételünk (áfa és postaköltség nélkül). A visszatervezés után 6.429.663.-Ft-összegű összköltséggel terveztünk, egy nyomtatott példány ehhez viszonyított bekerülési költsége 4593.- Ft.

- *Remittenda*

Évek óta 30-40 példány körüli az egyes számok remittendája. 2014-ben 120 példány volt éves szinten. (Ld. még az előző pontban írtakat.)

- *Terjesztés*

A folyóiratot intézményünk terjeszti (illetve kb. egyharmadát a KELLÓ csomagjaiban lehet megrendelni). A megrendeléseket előfizetői adatbázisban rögzítjük, a számlázás az OSZK gazdasági osztályán használt központi rendszerben készül. Az OSZK könyvesboltjában egyedi példányok is vásárolhatók a folyóiratból. Számlás formában lehetőség van egy-egy tanulmány pdf-formátumban történő online megrendelésére is

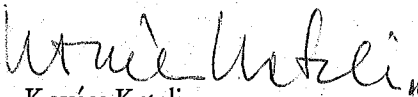
hazai és külföldi partnereink számára egyaránt, de az online fizetés bevezetése az OSZK lehetőségeinek függvényében alakulhat.

Folyóiratunk évfolyamai elérhetők az EPA (Elektronikus Periodika Adatbázis) és a MATARKA (Magyar folyóiratok tartalomjegyzékének kereshető adatbázisa) keresztül is. Lapunkat feldolgozza a HUMANUS (Humántudományi tanulmányok és cikkek adatbázisa), valamint a MAKSZAB (A magyar könyvtári szakirodalom bibliográfiája).

Köszönetnyilvánítás

Honlapunkon és a folyóirat valamennyi számában feltüntettük az NKA és az EMMI logóját, és minden fórumon hangsúlyoztuk, hogy az NKA támogatása nélkül nem jelenhetne meg folyóiratunk. A támogatásért ezúton is köszönetet mondunk.

Budapest, 2015. január 16.

Kovács Katalin
felelős szerkesztő

